KRISTJAN JAAGU STIPENDIUMITE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

LÕPPRAPORTI LÜHIKOKKUVÕTE

Juuni 2012

Hindamise lõppraport koondab mahuka tagasiside, mis koguti nii programmi rakendajaid kui ka ekspertnõukogu liikmeid intervjueerides, olulisemate partnerülikoolide esindajatega vesteldes, stipendiumi taotlejate seas mahukaid veebiküsitlusi ja stipendiaatide ning nende juhendajatega fookusgrupiarutelusid läbi viies. Lisaks tugineb käesolev aruanne ka erinevatel programmi otseselt puudutavatel või sellega kaudsemalt seotud olevatel dokumentidel, algandmetel ning muul avalikult kättesaadaval infol.

Raporti koostas MTÜ Balti Uuringute Instituut (IBS) Merit Tatari juhtimisel. Projekti erinevates etappides osalesid ja olulise sisendi lõppraporti valmimisse andsid Maarja Käger ja Kristjan Kaldur. Projektimeeskond tänab ka Marek Tiitsi väärtuslike kommentaaride eest. Samuti tänab projekti meeskond kõiki intervjuudel ja fookusgruppides osalejaid, veebiküsimustikele vastajaid ja teisi osapooli, kes andsid panuse käesoleva raporti valmimisse.

eesmärkide, oodatud tulemuste ja mõjude selge määratlemisega programmile väljatöötatavas alusdokumendis. Hindajad on siinkohal siiski arvamusel, et arvestades KJ programmi rahastamisallikat (riigieelarve) ja asjaolu, et KJ programm ei suuda eelarvelistest piirangutest tulenevalt pakkuda nn mobiilsuse „masstoetusi", võiks antud programmi raames rõhutada maksimaalselt kvaliteedile ja anda välja toetusi, mis teadusmaastikul ka vähem populaarsetel ja nõrgematel erialadel selget väärtust suudavad luua. Seega ei peaks KJ programmis keskenduma niivõrd kvantiteedile kui lähetuste sisulisele tulemuslikkusele ja mõjule, seda ka lühiajaliste lähetuste puhul, kus mõju on keerulisem hinnata.

Välissõitude ja osalise õppe alaskeemis on probleemkohaks ka voorude tähtaegade sagedus – mõlemal juhul ootavad stipendiaadid sagedasemat võimalust taotluste esitamiseks, mis võimaldaks neil paremini ja paindlikumalt lähetusi planeerida ning nende rahastamist korraldada. Praegustel juhtudel on väga sagedane olukord, kus sõidupiletite jaoks tuleb leida täiendavaid omavahendeid, kuna hindamisotsused saabuvad üsna hilja. Lisaks tekitab tihti raskusi ka programmi poolt eeldatav nõue, et lähetused peavad algama ja lõppema Eestis, mis sageli ei ole ressursside kasutamise ratsionaalsuse seisukohalt mõttekas.

Rahulolematust nii programmi sihtgrupi kui ka partnerinstitutsioonide esindajate jaoks on tekitanud teatud määral ka toetatavate tegevuste ring. Üldjuhul on see põhjendatud asjaoluga, et programmi tingimused ei ole veel piisavalt üksikasjalikud. Kuigi programmi toetatavate tegevuste ampluaa on väga lai, ollakse veendumusel, et teatud tegevusi (mida pole küll välistatud programmi tingimustega) programmist siiski ei toetata (nt töö raamatukogudes ja arhiivides, välitööd). Lisaks soovitakse ka grupitaotlustele sobivaid toetusvõimalusi, mis käesoleval hetkel on KJ programmist välistatud ja mis hindajate seisukohalt on ressursside piiratusest tulenevalt täna ka mõistlik.

Kuigi taotluste hindamine on hästi korraldatud ning võimaldab objektiivsetel kaalutlustel selekteerida toetuste saajateks parimad võimalikud kandidaadid, ei näi see niimoodi stipendiumi taotlejatele, kelle jaoks tänane hindamise kord on läbipaistmatu. Asjaolu, et KJ programmi nõukogu ei anna taotlejatele põhjalikumat tagasisidet hindamistulemuste osas, võimendab erinevate eelarvamuste teket valiku aluste ja eelistatud tegevuste kohta. Kuigi sisulisem tagasiside hindamistulemuste kohta on oodatud kõikide alaskeemide taotlejate poolt, tõstatub see enim pikemaajaliste lähetuste puhul (eelkõige tasemeõppe skeemis), kus sisuline hinnang nt taotluse mitte rahuldamise põhjuste kohta on taotleja poolt vaadatuna suurt väärtust omav info, mis aitaks ka edasisi tegevusi planeerida ning valikuid teha. Programmi hindamise korda on lähemalt analüüsitud lõppraporti peatükis 5.3.8.

Eestisse naasmisel stipendiaatidel valdavalt probleeme esinenud ei ole. Ülikoolide poolsed kartused, et olulisteks takistusteks võivad saada õppekavade ühildamise ja ainepunktide ülekandmisest tulenevad raskused, otsest kinnitust ei leidnud. Suuremad raskused puudutavad peamiselt suurenenud töö- ja õppekoormust koduülikooli naasmisel, mis on lisaks pereelule ilmselt ka üheks suurimaks põhjuseks, miks nt doktorantide hulgas on väiksem huvi pikaajaliste lähetuste (tasemeõppe skeem) toetuste vastu (tasemeõppe alaskeemi kaudu rahastatud taotlustest 29% olid doktorantide lähetused, osalise õppe puhul oli vastav näitaja 49% ning välissõidu puhul 66%). Üldise kokkuvõttena järeldub, et võimalikud esinevad raskused naasmisel ei ole tudengite jaoks siiski märkimisväärsed ega sea takistusi KJ programmi rakendamise kontekstis nt vähese taotlemise huvi osas.

Kokkuvõttes võib siinkohal ka välja tuua, et mitmed hindamise käigus korduvalt esile toodud asjaolud tulenevad eelkõige avalikult kättesaadava info ebapiisavast detailsusastmest taotlejate jaoks. Nii